Муниципальный этап Всероссийской олимпиады школьников по татарскому языку и литературе для общеобразовательных организаций с обучением на русском языке (для изучающих татарский язык) 2022-2023 учебный год 7-8 классы

Максимальный общий балл –40
Время выполнения – 120 минут

Рус телендә урта гомуми белем бирү мәктәбенең рус төркемендә укучылар өчен татар теленнән һәм әдәбиятыннан үткәрелә торган 7 - 8 -нчы сыйныфлары өчен Бөтенроссия олимпиадасының муниципаль этабы биремнәре.

2 тур

Укучының исеме, фамилиясе (фамилия, имя учащегося)
____

Мәктәпнең тулы язылышы (школа) ____
____

Район____

Максимальное количество баллов, которое можно набрать определяется из расчета: 1 балл за каждое верное задание в I и II части и 20 баллов в III части.

Часть I Татар теленнән сораулар һәм биремнәр
(Вопросы и задания по татарскому языку)

Максимальный балл –10

№ п\п	Биремнәрнең эчтәлеге (содержание)
1	Какие это глаголы: **тырышса, кайгырса да** а. хикәя фигыль б. шарт фигыль в. боерык фигыль
2	Бирелгән җөмләдә кайсы сүз күчерелмә мәгънәдә кулланылган? (Какое слово в данном предложении употреблено в переносном значении?) **Туган якта һәр тал җырлый. (С. Хәким)** **а) һәр; б) тал; в) җырлый; г) туган як;**
3	Нокталар урынына тиешле теркәгечләрне куеп языгыз. (Вставьте пропущенный союз в данном предлжении). **Мин табиб булырга телим, ... табиб булу – бик кирәкле эш.** а) һәм; б) чөнки; в) әмма; г0 шуңа;
4	Орфографик хаталы җөмләне табыгыз: (В каком предложении допущена орфографическая ошибка?) **а) Әңгәмәдәшегезгә һәрвакыт игътибарлы булыгыз.** **б) Без атнаны ике тапкыр дустым белән бию түгәрәгенә йорибез.** **в) Билгеле булганча, ел саен шәһәребездә халыкара фестивальләр үткәреләә.** **г) Иртәнге сәгать алтыда алар мәктәп янында җыелдылар**..
5	Кайсы рәтә боерык фигыльнең мәгънәсе күрсәтелгән? (В каком ряду указано значение глаголов повелительного наклонния?) **а) эш кушуны, боеруны белдерү;** **б) теләкне, өндәүне, боеруны белдерү;** **в) эш, хәл, хәрәкәтнең булу-булмавын хәбәр итү.**
6	Найдите подлежащее в этом предложении: **Ак күлмәкле ике укучы килеп керде**. а. ике укучы б. укучы в. ак күлмәкле укучы
7	Җөмләләрнең кайсыларында нокталар урынына “җ” хәрефе языла? (В каком предложении вместо точек нужно вставить букву “Җ”?) **а) Авылыбыз ямь-яшел бак...аларга күмелгән.**

	б) Әбиемнең ...ебиләре сап-сары. **в) Айсылу ..иләкләрен тутырып су алып кайтты.** **г) Бу сүзләрне тәр...емә итеп язарга кирәк.**
8	Бирелгән мәкалдә **бер, мең** саннары нинди иярчен кисәге булып килә? (Каким членом предложения являются выделенные числительные в данной пословице?): **“ Бер кыюны мең куркак та алыштыра алмый”** а) ия; б) аергыч; в) хәбәр; г) тәмамлык.
9	Прилагательные: **Ялгыз - күмәк, батыр - куркак** а. синоним сыйфатлар б. омоним сыйфатлар в. антоним сыйфатлар
10	Җөмләнең дөрес тәрҗемәсен табыгыз: (Найдите верный перевод). **Когда она будет готовиться к экзамену?** а) Ул имтиханга кайчан әзерләнгән? б) Ул имтиханга әзерләнерме? в) Ул имтиханга кайчан да булса әзерләнәчәкме? г) Ул имтиханга кайчан әзерләнәчәк?
	Барлыгы (всего):

Часть II. Татар әдәбиятыннан сораулар һәм биремнәр
(Вопросы и задания по татарской литературе)

Максимальный балл: 10

№ п\п	Биремнәрнең эчтәлеге (содержание)
1	Бу юллар татар фольклорының нинди жанрда язылган? (Какому жанру татарского фольклора относятся данные строки?) Борын-борын заманда Яшәгән, ди бер бабай Булган ди өе таштан Сөйлимме яңа баштан? **а) тизәйткеч; б) санамыш; в) алдаткыч әкият; в) такмак;**
2	Бирелгән Рәдиф Гаташ “Вәгъдә” шигырендәге юллардан метафораны табыгыз. (Найдите в данных строчках метафору.) Гомер атлы зәңгәр бәйге аты! Син егылсаң, кабат тормам мин; Ләкин вәгъдә; яшәгәндә җирдә, Кайгы игене чәчеп урмам мин. **а) бәйге игене; б) гомер атлы;** **в яәгәндә җирдә; г) кайгы игене”;**
3	Бирелгән өзекнең кайсы әсәрдән алынганын һәм авторын языгыз. (Из какого произведения данный отрывок и кто автор?) “…Бабайлар өеннән чыгып, Сәгъди абзыйның арбасына утырдым.Бабай белән әби мине озатырга чыктылар. Тагы да минем китүемне кызык күргән яланаяклы малайлар да арба тирәсендә йөгергәләп йөриләр иде… **а) Г. Тукай; б) М. Җәлил; в) А. Алиш; г) С. Хәким;**
4	Түбәндәге юлларны М. Җәлил Әминәгә багышлаган. Ул шагыйрь өчен кем? (Эти строки М. Джалиль посвятил Амине. Кто она для поэта?) Юлларда күзе аның, Ә юлда куе томан. Син килеп чыгар сыман Тузанга батып тагын... Юлларда күзе аның. **а) әнисе; б) хатыны; в) кызы; г) апасы;**
5	Бирелгән җөмләләр нинди стильдә язылган? (Определите стиль данного

	отрывка.) Әгәр дә табиблык юлыннан китмәсә, һичшиксез шагыйрь булыр иде ул. Шагыйрьлек орлыкларын әнисе салган аның күңеленә. **а) матур әдәбият стилендә;** **б) публицистика стилендә;** **в) рәсми стильдә;** **г) фәнни стильдә;**
6	Сибгат Хәкимнең “Яшь юкә” шигырен укып чыгыгыз. Бу шигырь нәрсәне хәтерләтә? (Прочитайте стихотворение С. Хакима “Молодая липа”. Какому жанру близко это стихотворение?) Яңа шәһәрдә яшь юкә Киеме-өсте юка. Үкенә кебек: урнымнан Кузгалдым, күчтем юкка. Яңа шәһәрдә яшь юкә, Дүрт ягында дүрт казык. Тамыр җәй, ныгы, күтәрел, Туфрак кара, күп азык. Яңа шәһәрдә яшь юкә Казык та бау дүрт ягы. Китәрме? Белмим, ни әйтер Туган җирнең туфрагы. **а) бәетне;** **б) җырны;** **в) хикәяне;** **г) дастанны;**
7	Мәкальне укыгыз. Ул нәрсә турында? (Прпочитайте. О чём данная пословица?) Язганны күрерсең, чәчкәнне урырсың. **а) игенчелек;** **б) бәхет;** **в)язмыш;** **г) рәхәт-михнәт;**
8	Муса Җәлилне һәм аның иптәшләрен фашистлар ни өчен җәзалап үтерәләр? (За что М. Джалиль и его товарищи были казнены в фашистской тюрьме?) а) “Идел – Урал легионы”ннан качкан өчен; б) Туган илгә хыянәт өчен; в) “Идел – Урал легионын” таркату, төрмәдән коллектив качулар оештырганнары өчен; г) Шигырь язганы өчен;
9	Муса Җәлил кайчан туган? (Укажите дату рождения Мусы Джалиля). **а)1886 елның 26 апрелендә;** **б) 1906 елның 15 февралендә;** **в) 1908 елның 15 сентябрендә;** **г) 1901 елның 1 гыйнварында;**
10	Бирелгән текстны укыгыз һәм жанрын билгеләгез. (Какому жанру

	относится данный текст?) Роза чәчәге һәм кычыткан Бер бакчада роза чәчәге үскән.Аның бик матур күлмәге булган. Роза янында яшел кычыткан үскән. Ул Роза чәчәген яратмаган. Аны энәле кулы белән чаккан. Бу турыда Роза чәчәге Сандугачка әйткән: Минем бер дустым бар. Аның исеме Керпе. Ул энәле күлмәк кия. Әйдә аннан ярдәм сорыйбыз, - дигән Сандугач. Керпе аларга энәләр биргән. Бу энәләрне Роза чәчәге күлмәккә теккән. Шул вакыттан Роза чәчәге энәле күлмәк кия. **а) хикәя; б) әкият; в) риваять; г) дастан;**
	Барлыгы:

ЧАСТЬ III Иҗади эш.

Песнәк белән Әнисә

Кыш көне иде. Көннәр үтә салкынаеп китте. Суык бабай стеналарга китереп суга, шарт-шарт итә. Тышка чыксаң, борынны чеметә. Кошларның хәле бик авырайды. Аларга ашарга табу кыенлашты.

Беркөнне Әнисәләрнең тәрәзәсенә сары түшле песнәк килеп кунды. Тәрәзә пыяласын чукырга тотынды.

— Әни. песнәк нигә тәрәзәне чукый? — дип сорады Әнисә.

— Күрәсең ич тышта нинди салкын. Аның ашыйсы килгән,— диде әнисе.

— Алайса, мин аны ашатыйм,— диде Әнисә, форточканы ачты да бер кисәк туңмай куйды. Песнәк бик шатланды. Канат кагып, Әнисәгә рәхмәт әйтте. Күз ачып йомганчы майны ашап та бетерде. Шул көннән алып, песнәк бик ияләшеп китте. Көн саен бер вакытта тәрәзәгә килеп куна торган булды. Тора-бара ул ачык тәрәзәдән өйгә дә керә башлады

(Г. Лотфи)

Сорауларга җавап бирегез.
(За каждый верный ответ 2 балла, за верный перевод 10 баллов)

1. Бу хәл кайчан була ? ____
____

2. Тәрәзәгә нәрсә кунды? ____
____

3. Ни өчен песнәк Әнисәләрнең тәрәзәсен чукыган__________________________
____

4. Әнисә песнәккә ашарга бирәме____
____

5. Син Әнисә белән дус булыр идеңме?? Ни өчен?
____
____
____
____
____
____
____
____
____

11. Татрчага тәрҗемә итегез. (Переведите на татарский язык)

Песнәкләрне авылда да,шәһәрдә дә очратырга мөмкин. Көз һәм кыш көннәрендә алар җимлекләргә бик еш киләләр. Ә җәй көне бөтенләй диярлек күренмиләр, бу вакытта алар балаларына ризык эзиләр.